

Nr 93.

Ankom till riksdagens kansli den 24 maj 1938 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder för vissa fastigheters i Västerbottens och Norrbottens län förseende med husbehovsvirke.

(2:a avd.)

I en till riksdagen den 31 mars 1938 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 269, har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

dels medgiva, att, där skogstillgången å särskild husbehovsskog inom Västerbottens eller Norrbottens läns lappmarker befinnes otillräcklig att förse fastigheten med nödigt husbehovsvirke, fastighetens innehavare må i huvudsak under de villkor och i den ordning föredragande departementschefen angivit medgivas rätt att till fyllande av sådan brist erhålla fri utsyning av husbehovsvirke å kronomark,

dels ock att till *Kostnader i samband med upplåtande av viss utsyningsrätt å kronoskogar i Västerbottens eller Norrbottens län* för budgetåret 1938/1939 anvisa ett *reservationsanslag* av 4,000 kronor.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till propositionen.

Den 20 juni 1935 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för jordbruksdepartementet att tillkalla dels en utredningsman för att i enlighet med de av departementschefen i anförande till statsrådsprotokollet samma dag angivna riktlinjer verkställa utredning och avgiva förslag beträffande vissa skogslagstiftningsfrågor och dels i mån av behov sakkunniga personer att med utredningsmannen deltaga i överläggningar i ämnet. Med stöd av detta bemyndigande tillkallade chefen för jordbruksdepartementet den 28 juni 1935 såsom utredningsman hovrättsrådet i Svea hovrätt T. W. G. Sjöfors. Att såsom sakkunniga med honom deltaga i överläggningar rörande fråga om ny lagstiftning för husbehovsskogar i Västerbottens och Norrbottens län utsåg departementschefen den 20 juli 1936, dåvarande byråchefen i domänstyrelsen C. G. Cassel, länsjägmästaren i Västerbottens län K. E. Kallin, dåvarande ledamoten av riksdagens andra kammare hemmansägaren P. J. Näs-lund i Åsele samt ledamoten av riksdagens andra kammare redaktören O. W. Lövgren i Boden. Utredningsmannen och de sakkunniga, vilka antagit be-

nämningen skogslagkommissionen, avgåvo den 23 december 1936 betänkande med förslag till lagstiftning angående särskilda husbehovsskogar m. m. (Stat-off. utr. 1937: 5). Över betänkandet hava efter remiss yttranden avgivits av kammarkollegiet, domänstyrelsen jämte vederbörande skogsstatstjänstemän, statskontoret, riksräkenskapsverket, kommunikationsverkens lönenämnd samt länsstyrelserna, skogsvårdsstyrelserna och hushållningssällskapens förvaltningsutskott i Västerbottens och Norrbottens län, landstingets i Västerbottens län förvaltningsutskott, ävensom centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund, Norrlands skogsvårdsförbund, skogsägarnas riksförbund samt ett stort antal delägare i nämnda skogar.

I förenämnda betänkande har skogslagkommissionen framlagt — förutom förslag till lagstiftning rörande de särskilda husbehovsskogarna — förslag till åtgärder för att förse vissa av de fastigheter, vartill berörda skogar höra och vilka till följd av skogarnas dåliga beskaffenhet sakna nödigt virke för husbehov, med sådant virke. I årets statsverksproposition, nionde huvudtiteln, punkt 194, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde bli riksdagen förelagd, till kostnaderna för dylika åtgärder för budgetåret 1938/1939 beräkna ett reservationsanslag av 4,000 kronor.

Departementschefen har i ärendet anfört följande.

»Av den av kommissionen verkställda utredningen torde framgå, att ett ej ringa antal innehavare av husbehovsskogar underlåtit att inom ett år efter tillträdet av fastigheterna jämlikt 3 § tredje stycket husbehovsskogslagen göra anmälan rörande bristande tillgång å husbehovsvirke å skogen och till följd härav icke erhållit utsynning till fyllande av bristen å närmaste avvitringslaget tillhöriga allmänningskog enligt bestämmelserna i nämnda lagrum. Brist å husbehovsvirke föreligger alltjämt beträffande flertalet av de fastigheter, i fråga om vilka sådan anmälan underlåtit. Denna brist torde vålla innehavarna av fastigheterna betydande svårigheter på grund av deras svaga ekonomiska ställning. På sätt kommissionen framhållit torde en av de mest bidragande orsakerna till att anmälan rörande bristande tillgång å husbehovsvirke underlåtit vara att söka däri, att preklusionstiden för anmälan bestämts alltför kort. Med hänsyn till det anförda finner jag i likhet med kommissionen, att billigheten kräver, att åtgärder från statsmakternas sida vidtagas i syfte att bispringa innehavarna av ifrågavarande husbehovsskogar.

Beträffande de olika möjligheter, som i ärendet ifrågasatts till bringande av hjälp åt innehavarna av husbehovsskogarna, anser jag den utväg, som vissa skogsinnehavare förordat, nämligen att lämpliga skogsområden av kronomark med äganderätt skola tilldelas de fastigheter med husbehovsskogar, å vilka virke för husbehov saknas, icke böra ifrågakomma. En dylik åtgärd skulle i realiteten innebära ett upprivande av de genom lagakraftvunna utslag avslutade avvitringsförfarandena. Det är ock att märka, att härigenom skulle de innehavare av husbehovsskogar, som underlåtit att

begagna sig av den möjlighet husbehovsskogslagen erbjudit för erhållande av utsyning av husbehovsvirke, komma i ett bättre läge än de som begagnat samma möjlighet, i det att de förra finge utvidgat sina fastigheters områden. Icke heller finner jag mig kunna biträda det av vissa skogsstatstjänstemän i yttrandena upptagna förslaget, att utsyning av husbehovsvirke, i fall då brist å sådant virke föreligger i fråga om husbehovsskog, skall få ske å vederbörande allmänningsskog. Såsom kommissionen framhållit innebär ett bifall till detta förslag ett obehörigt ingrepp i övriga delägares rätt till allmänningsskogen. Enligt min mening torde den lämpligaste lösningen av det föreliggande spörsmålet vara den, att på sätt kommissionen föreslagit ifrågavarande innehavare av husbehovsskogar medgives viss utsyningsrätt å kronan tillhörig skog.

Den av mig nu förordade utsyningsrätten å kronoskog torde i överensstämmelse med vad kommissionen ifrågasatt böra i huvudsak givas samma innehåll som den i 3 § tredje stycket husbehovsskogslagen stadgade utsyningsrätten å allmänningsskog. Denna bestämning av utsyningsrättens omfattning innebär, att innehavare av husbehovsskog med bristande tillgång å husbehovsvirke, vilka underlåtit att inom föreskriven tid göra anmälan om berörda brist för erhållande av utsyning å allmänningsskog, i stort sett försättas i samma läge som om de icke genom berörda underlåtenhet försuttit sin rätt. För erhållande av nu ifrågasatta utsyningsrätt bör alltså i enlighet med det anförda gälla, att skogstillgången å husbehovsskogen vid tillträdet efter fullbordad avvittring haft otillfredsställande sammansättning, och att till följd därav skogstillgången då varit otillräcklig att förse fastigheten med nödigt husbehovsvirke. Givet är att för medgivande av den utsyningsrätt, varom nu är fråga, bör gälla, att utsyning enligt 3 § tredje stycket husbehovsskogslagen icke erhållits. På sätt kommissionen närmare uttalat bör utsyningsrätten avse den virkeskvantitet, som beräknas åtgå för tillgodoseende av fastighetens husbehov under tiden från tillträdet efter fullbordad avvittring intill dess skogen å fastigheten erhållit en tillfredsställande sammansättning. Avdrag bör dock därvid göras för det husbehovsvirke, som under samma tid kan uttagas från fastighetens skog. Vid bedömande av frågan, huruvida skogstillgången i varje särskilt fall är otillräcklig, torde i enlighet med vad kommissionen framhållit hänsyn icke böra tagas till sådan ökning i husbehovet, som kan hava ägt rum efter tillträdet och då ej bort förutsättas. Den nu förordade utsyningsrätten bör ej avse inhysingslägenheter. Enligt husbehovsskogslagen tillkom nämligen den i 3 § tredje stycket upptagna utsyningsrätten ej innehavare av sådana lägenheter. Den av domänstyrelsen i dess yttrande ifrågasatta begränsningen av den föreslagna utsyningsrätten att avse allenast sådana fastigheter, som efter avvittringen ej avyttrats till ny ägare, torde icke böra genomföras. Ifrågavarande utsyningsrätt är nämligen såsom även framgår av vad jag inledningsvis anført betingad av ett socialt intresse, att innehavarna av de fastigheter, varom här är fråga, erhålla erforderligt husbehovsvirke. Vad kammarkollegiet erinrat mot förslaget finner jag av samma skäl icke vara av beskaffenhet att böra föranleda någon ändring i detsamma.

På sätt kommissionen förordat torde innehavare av husbehovsskog, som medgivits nu ifrågavarande utsyningsrätt, såsom regel erhålla fri förfoganderätt över virket. Den myndighet, som prövar frågan om medgivande av utsyningsrätt, bör emellertid äga befogenhet att, där så finnes lämpligt, meddela föreskrift därom att utsynat virke skall användas för husbehov.

Den utsyningsrätt, som jag här förordat, bör upplåtas allenast å sådan kronomark, varå domänstyrelsen disponerar över skogstillgången, nämligen kronoparker, kronöverloppsmarker och oavmätta kronomarker. Utsyningen av den medgivna virkeskvantiteten bör i enlighet med vad kommissionen föreslagit ske på en gång samt virket uttagas av fastighetsinnehavaren inom fem år efter utsyningen.

Även i fråga om förfarandet vid beviljande av den av mig nu förordade utsyningsrätten kan jag i huvudsak ansluta mig till vad kommissionen föreslagit. Ansökan om erhållande av utsyningsrätt torde sålunda böra ingivas till länsstyrelsen. Ansökningen bör vara ingiven inom fem år efter det bestämmelserna om utsyningsrätten trätt i kraft. Det bör åligga länsstyrelsen, därest denna icke finner uppenbart, att ansökningen icke kan bifallas, att verkställa erforderliga undersökningar rörande den fastighet, som avses i ansökningen, och de skogliga förhållandena å densamma samt i fråga om möjligheterna att å närbelägen kronoskog erhålla husbehovsvirke för fastigheten. Denna undersökning bör av länsstyrelsen uppdragas åt person, som länsstyrelsen finner äga nödiga kvalifikationer för uppdraget. **Att såsom kommissionen föreslagit ovillkorligen fordra högre skoglig utbildning hos den som skall företaga undersökningen synes icke nödvändigt.** Avgörandet av ansökning om utsyningsrätt torde på sätt kommissionen förordat böra ankomma på Kungl. Maj:t. Därest ansökning bifalles, bör det åligga vederbörande skogsstatstjänsteman att utsyna och utstämpla den virkeskvantitet, som avses i Kungl. Maj:ts beslut. Det bör därjämte tillkomma denna tjänsteman att i samband härmed meddela erforderliga föreskrifter rörande avverkningen och bortforslingen av det utsynade virket ävensom att kontrollera dessas efterlevnad.

Medgivande av nu förordade rätt till utsyning lärer förutsätta riksdagens samtycke. Sedan detta inhämtats, torde det böra ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga föreskrifter i ämnet.

Vad angår de kostnader, som komma att uppstå till följd av medgivande av den nu ifrågasatta utsyningsrätten, anser jag, att någon ersättning av statsmedel till domänfonden för det utsynade virket, på sätt domänstyrelsen och vissa skogsstatstjänstemän yrkat, icke bör lämnas. I allmänhet måste utsyning till innehavare av fastigheter med husbehovsskog på grund av fastigheternas ofta isolerade och ogynnsamma läge ske å skogstrakter, som äro ur avsättningssynpunkt olämpligt belägna. Rotvärdet å ifrågavarande virke torde därför vara mycket ringa, om — i de flesta fall — ens något. Däremot anser jag i likhet med kommissionen, att kostnaderna för verkställande av förutnämnda undersökningar ävensom för utsyning och stämpling av virket

samt för kontroll över avverkning och bortforsling böra bestridas av allmänna medel. Mot den av kommissionen verkställda beräkningen av berörda kostnader torde i huvudsak intet vara att erinra. Det torde alltså kunna beräknas, att dessa kostnader komma att i medeltal per år belöpa sig till 4,000 kronor under de fem första åren, varunder utsyning kan komma i fråga, och till 1,500 kronor under de därefter följande fem åren. Till täckande av kostnaderna torde böra anvisas ett särskilt anslag, vilket bör få naturen av reservationsanslag.»

Enär Kungl. Maj:ts föreliggande framställning icke föranleder någon utskottets erinran, hemställer utskottet,

Utskottet.

att riksdagen må

dels medgiva, att, där skogstillgången å särskild husbehovsskog inom Västerbottens eller Norrbottens läns lappmarker befinnes otillräcklig att förse fastigheten med nödigt husbehovsvirke, fastighetens innehavare må i huvudsak under de villkor och i den ordning departementschefen angivit medgivas rätt att till fyllande av sådan brist erhålla fri utsyning av husbehovsvirke å kronomark,

dels ock att till *Kostnader i samband med upplåtande av viss utsyningsrätt å kronoskogar i Västerbottens eller Norrbottens län* för budgetåret 1938/1939 under nionde huvudtiteln anvisa ett *reservationsanslag* av 4,000 kronor.

Stockholm den 24 maj 1938.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Närvarande: se utlåtande nr 92.
